

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 756/2017-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. decembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., Dostojevského rad 4, Bratislava, zastúpenej obchodnou spoločnosťou Majerník & Miháliková, s. r. o., Cukrová 14, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Andrej Majerník, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12 Co 364/2014 z 25. júna 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 920/2015 z 20. júla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. októbra 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., Dostojevského rad 4, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 12 Co 364/2014 z 25. júna 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Cdo 920/2015 z 20. júla 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že poskytnutím poistného plnenia poškodenému, pánovi [REDAKOVANÉ], prešlo na sťažovateľku v zmysle § 813 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov právo na náhradu škody spôsobenej na majetku poškodeného trestným činom krádeže, z ktorého boli uznaní vinnými právoplatným rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 106/2001 z 12. marca 2012 páchatelia, ktorými sú [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka si uvedené právo na náhradu škody uplatnila žalobou podanou na okresnom súde. Sťažovateľka v konaní pred okresným súdom tvrdila, že keďže bola škoda spôsobená trestným činom, je oslobodená od platenia súdnych poplatkov.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 6/2014 z 29. januára 2014 konanie zastavil z dôvodu, že napriek výzve súdu a poučení o následkoch nezaplatenia poplatku sťažovateľka súdny poplatok v lehote určenej súdom nezaplatila, pričom nie sú splnené podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže škoda nevznikla priamo sťažovateľke. Proti uvedenému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol svojím napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

4. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, pričom jeho prípustnosť odôvodnila tým, že postupom súdov spočívajúcim v zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku jej bola odňatá možnosť konať pred súdom

podľa § 237 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. O dovolaní rozhodol najvyšší súd svojím napadnutým uznesením tak, že dovolanie odmietol z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

5. Vo vzťahu k napadnutým uzneseniam krajského súdu a najvyššieho súdu bola v sťažnosti uvedená nasledujúca argumentácia:

«3.1 Krajský súd a rovnako i Najvyšší súd SR opreli svoj právny záver, podľa ktorého Sťažovateľ nie je oslobodený od platenia súdnych poplatkov, výlučne o gramatický výklad § 4 ods. 2 písm. j) ZoSP...

... uvedený výklad však nie je správny a ústavne konformný, pretože popiera samotný zmysel a účel uvedeného ustanovenia. Účelom právnej regulácie ustanovenia § 4 ods. 2 ZoSP je, aby akákoľvek osoba znášajúca negatívne následky trestnej činnosti bola oslobodená od platenia súdnych poplatkov, teda nie len osoba, ktorej bola trestným činom spôsobená škoda na zdraví, majetková, morálna alebo iná škoda, ale aj Sťažovateľ, ktorý je poisťovateľom a po poskytnutí poisťného plnenia poškodenému sám znáša negatívne následky trestného činu vo svojej vlastnej majetkovej sfére. Takýto cieľ nie je len v súkromnom záujme týchto oslobodených osôb, ale je aj verejným a celospoločensky prospešným záujmom. Slúži totiž k odstráneniu bariér sťažujúcich uplatnenie nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy súdnou cestou, a tým aj k ľahšiemu dosiahnutiu nápravy škodlivých následkov trestnej činnosti ako takej. Z tohto hľadiska je irelevantná povaha subjektov znášajúcich tieto následky a ich majetkové alebo sociálne pomery. Inštitút oslobodenia od súdnych poplatkov upravený v § 4 ods. 2 písm. j) ZoSP nepredstavuje len určitú „úľavu“ voči osobe, ktorá sa súdnou cestou domáha náhrady škody či nemajetkovej ujmy, ale má aj istý dosah na páchatelov trestných činov prostredníctvom rýchleho a efektívneho vymáhania náhrady škody, ktorú spôsobili.

3.3 Sťažovateľ svoju argumentáciu založil práve na tomto výklade § 4 ods. 2 písm. j) ZoSP berúc do úvahy záujem verejnosti, ktorému dané oslobodenie od súdnych poplatkov slúži. Pokiaľ Krajský súd a Najvyšší súd SR interpretovali § 4 ods. 2 písm. j) ZoSP tak, že sa na Sťažovateľa oslobodenie nevzťahuje, pričom však neuviedli žiadny rozumný dôvod, prečo v tomto prípade Sťažovateľom opakovane tvrdený verejný záujem absentuje, ich

výklad a aplikácia práva sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neutržateľné a neospravedliteľné a majú za následok porušenie základného práva podľa čl. 46 Ústavy.

3.4 Krajský súd sa s touto konkrétnou a podstatnou argumentáciou Sťažovateľa vôbec nevysporiadal a nezaujal k nej žiadne stanovisko. Napriek tomu, Najvyšší súd SR v dovolacom konaní postup Krajského súdu ako správny a zákonný aproboval, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia opäť sám neuviedol jediný protiargument, ktorým by existenciu verejného záujmu na oslobodení Sťažovateľa vyvrátil...

3.5 Neutržateľnosť záverov všeobecných súdov podčiarkuje i skutočnosť, že ak by Sťažovateľ v dôsledku vyplatenia poistného plnenia poškodenému vstúpil namiesto žalobcu do už začatého súdneho konania, predmetom ktorého je nárok na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným činom, až v priebehu tohto konania, nemal by povinnosť doplatiť súdny poplatok. Napriek tomu, že na túto skutočnosť poukázal Sťažovateľ už v odvolaní proti prvoinštančnému rozhodnutiu, ani odvolací ani dovolací súd nedali odpoveď na otázku, prečo v súdnom konaní, v ktorom si Sťažovateľ uplatňuje ten istý nárok, je Sťažovateľ povinný platiť súdny poplatok v prípade, ak k poskytnutiu poistného plnenia dochádza pred začatím konania, avšak nie po jeho začatí. Všeobecné súdy na tento vo veci relevantný argument nereagovali a Sťažovateľ naň v rozpore s vyššie uvedenými zásadami riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia nedostal žiadnu konkrétnu odpoveď.

3.6 Odhliadnuc od uvedeného, poplatková povinnosť nezaťažuje ani poškodeného, ktorý si nárok na náhradu škody uplatňuje v adhéznom konaní, ktoré je súčasťou trestného procesu, čo tiež súvisí s tým, že toto konanie je vedené plne vo verejnom záujme. Zmyslom adhézneho konania je práve uľahčiť poškodenému vymáhanie jeho nárokov, pričom výhoda spočíva, okrem iného, práve v tom, že nemusí platiť súdne poplatky, čím sa jeho nárok stáva dosiahnuteľnejším. Poisťovňa, ktorá poškodenému nahradí škodu, má z dôvodu cesie *ex lege* právo uplatniť si nárok na náhradu škody aj v adhéznom konaní¹. Ak by si Sťažovateľ uplatnil ten istý nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom v rámci trestného konania, nebol by povinný platiť akýkoľvek poplatok. Je pritom len na rozhodnutí všeobecných súdov, či bude o náhrade škody rozhodnuté v rámci trestného konania alebo bude Sťažovateľ ako poškodený odkázaný so svojim nárokom na náhradu škody na civilné

súdne konanie, v ktorom je podľa záveru všeobecných súdov povinný uhradiť súdny poplatok.

...ústavne konformná interpretácia noriem, ktoré svojimi účinkami obmedzujú základné práva a slobody, a o to viac v prípade, ak ukladajú dane a poplatky..., musí byť reštriktívna a v pochybnostiach v prospech poplatníka. Tomu zodpovedá taký postup súdu, ktorý ustanovenie § 4 ods. 2 písm. j) ZoSP majúce charakter vyňatia z poplatkovej povinnosti vykladá extenzívne, t.j. rozšíri jeho pôsobnosť i na prípady explicitne zákonom neupravené s ohľadom na účel, ktorému vyňatie z poplatkovej povinnosti slúži. Výklad zvolený všeobecnými súdmi je výkladom presne opačným. Najvyšší súd SR navyše výslovne v odôvodnení uviedol, že nedal prednosť takej aplikácii verejnoprávnej normy, ktorá šetrí práva a povinnosti poplatníka, namiesto toho výslovne uprednostnil výklad, ktorý sleduje fiškálne (príjmové) záujmy štátu. Ak v konkurencii dvoch interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, neopodstatnene nedostala prednosť interpretácia ústavne konformnejšia (m. m. I. ÚS 87/2012), ide o prípad vyžadujúci si zásah ústavného súdu (m. m. I. ÚS 306/2010).

3.8 Ani pri ukladaní súdnych poplatkov nesmie dochádzať k svojvoľnému zakladaniu nerovnosti medzi jednotlivými subjektmi... Ak sa v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktorého účelom je práve autoritatívne priznanie nároku na náhradu škody, rozlišuje medzi žalobcom, ktorému bola spôsobená škoda alebo nemajetková ujma trestným činom, a žalobcom, ktorý je „len“ nositeľom tohto nároku, ide o zjavne svojvoľné rozlišovanie. Krajský súd vo svojom rozhodnutí pritom pripustil, že oslobodeným by bol aj univerzálny právny nástupca osoby, ktorej „konkrétne bola spôsobená škoda“. Ak by teda osobou oslobodenou od súdneho poplatku bola tiež osoba, ktorej priamo nebola spôsobená škoda (univerzálny právny nástupca), ale nebol by Sťažovateľ v podobnom postavení, pretože je singulárny právny nástupca, dochádzalo by tu k zjavne nerovnému prístupu. Uznesenie krajského súdu je tak tiež z tohto dôvodu vnútorne nekonzistentné. ...

3.9 Civilný proces síce tvorí samostatné právne odvetvie, pričom si ale zachováva funkčné väzby s ostatnými odvetviami práva, a to práve tým, že zaisťuje možnosť plného presadenia subjektívnych (hmotných) práv a zákonom chránených záujmov². Ak má procesné právo plniť túto svoju základnú funkciu a zabezpečovať reálne pôsobenie hmotného práva v spoločnosti, potom nie je možné striktne oddelovať hmotnoprávne nároky

od procesnoprávných prostriedkov ich uplatnenia, ako to urobili súdy v napádaných rozhodnutiach. Žiadnej hmotnoprávnej norme, upravujúcej prechod práv a povinností singulárnou sukcesiou na iný subjekt, nemožno prisúdiť úmysel zbaviť dotknuté subjekty súdnej ochrany (m. m. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 531/98 zo dňa 30.11.1999). Na cesionára preto prechádzajú i práva a povinnosti pôvodného nositeľa práv spojené s uplatňovaním alebo bránením postúpených práv, vrátane práv a povinností procesných. Tento záver bezpochyby platí, ak k sukcesii dôjde v priebehu súdneho konania. Podľa Sťažovateľa neexistuje žiadny dôvod, prečo by rovnaký záver nemal platiť i v prípade, ak prechod práva nastane pred začatím súdneho konania.

3.10 Uznesenie najvyššieho súdu je navyše v argumentácii k tejto otázke nekonzistentné a vnútorne rozporné, keď Najvyšší súd SR tvrdí, že „oslobodenie od súdnych poplatkov je výlučne viazané na osobu žalobcu (poškodeného) a neprechádza na poistiteľa“, a súčasne, že Sťažovateľ vstupuje do práv poisteného i v oblasti „podmienok uplatnenia jeho práva voči škodcovi“, t.j. i v oblasti procesných práv a povinností. Na základe takto protichodných premís Najvyšší súd SR nemohol dospieť k záveru, ktorý by bol presvedčivý a spravodlivý. Rovnakým nedostatkom trpí i Uznesenie krajského súdu, keď Krajský súd jednak „nespochybňuje [...] závery uvedené v judikatúre, na ktorú sa navrhovateľ odvoláva“, a podľa ktorej by mal byť Sťažovateľ od poplatkovej povinnosti oslobodený, avšak zároveň konštatuje, že oslobodenie mu neprislúcha. Všeobecné súdy tým, že v odôvodnení napadnutých rozhodnutí argumentovali nekoherentne, a dokonca použili argumenty podporujúce opačný záver, k akému nakoniec dospeli, porušili právo Sťažovateľa na presvedčivé súdne rozhodnutie, čím zasiahli do jeho ústavného práva na spravodlivé súdne konanie...

3.11 Priestor pre ingerenciu ústavného súdu je daný i z dôvodu, že Krajský súd a Najvyšší súd SR vybočili z ustálenej interpretačnej praxe všeobecných súdov, ktorá bola v zásade nerozporná, a z tohto dôvodu pre Sťažovateľa predvídateľná. Sťažovateľ pritom na rozhodovacia prax súdov nižších inštancií poukazoval v odvolaní i dovolaní. ...Sťažovateľ je nútený konštatovať, že Krajský súd a Najvyšší súd SR nerešpektovali ani právny záver, ktorý sa vykryštalizoval v judikatúre Najvyššieho súdu SR, a podľa ktorého: „Keďže zákon o súdnych poplatkoch ukladá povinnosti a pri výklade niektorých jeho ustanovení prichádza do úvahy nielen zužujúci ale aj rozširujúci výklad; uprednostniť treba vždy ten výklad, ktorý

je na prospech poplatníka.“ (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5 M Cdo 14/2007 zo dňa 30.6.2008).»

6. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že napadnutými uzneseniami krajský súd a najvyšší súd porušili jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby prikázal krajskému súdu a najvyššiemu súdu zaplatiť jej spoločne a nerozdielne náhradu trov konania.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody,

ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011, I. ÚS 143/2014).

10. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

11. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

12. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu, pričom nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup týchto súdov nemajúci oporu v zákone.

13. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol:

«V posudzovanom prípade si navrhovateľ uplatňuje voči odporcom 1/ až 3/ nárok na náhradu škody, ktorý na neho podľa jeho tvrdenia prešiel v dôsledku zákonnej cesie v zmysle § 813 Občianskeho zákonníka. Navrhovateľ tvrdil, že na základe poistnej zmluvy poskytol poistené plnenie poistenému - poškodenému poistnou udalosťou (ktorou v posudzovanom prípade bolo spáchanie trestného činu). Odporcovia 1/ až 3/ boli právoplatne uznaní za vinných zo spáchania trestného činu (poistná udalosť), a teda poškodenému (poistenému) vznikol voči ním nárok na náhradu škody, ktorý podľa už uvedeného ustanovenia Občianskeho zákonníka v dôsledku poskytnutého poistného plnenia prešiel na navrhovateľa. Otázkou aktívnej legitímácie navrhovateľa sa v tomto štádiu konania nie je možné zaoberať, nakoľko táto by mohla byť len predmetom rozhodnutia vo veci samej. Podstatným pre posúdenie povinnosti zaplatiť súdny poplatok za návrh na začatie konania, prípadne pre posúdenie oslobodenia od tejto povinnosti, sú len navrhovateľom tvrdené skutočnosti, že si svoj nárok v tomto konaní uplatňuje ako regresný nárok na náhradu škody podľa § 813 Občianskeho zákonníka, bez toho aby odvolací súd v tomto štádiu konania skúmal opodstatnenosť ním uplatňovaného nároku (spáchanie trestného činu, právoplatné odsúdenie, uzavretie poistnej zmluvy, poskytnutie poistného plnenia).

V ustanovení § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch sú vymedzené subjekty, ktoré sú od platenia súdnych poplatkov oslobodené - tzv. osobné oslobodenie od súdnych poplatkov. Medzi takéto subjekty patrí aj navrhovateľ v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom. Z tohto ustanovenia vyplýva zrejmy úmysel zákonodarcu, aby osobám, ktorým bola trestnou činnosťou spôsobená škoda alebo nemajetková ujma, nebol sťažený prístup k uplatňovaniu svojich práv voči zodpovedným subjektom a aby aj takýmto spôsobom boli zmiernené negatívne dôsledky trestnej činnosti. Odvolací súd nespochybňuje zákonnú cesiu, ku ktorej dochádza podľa § 813 Občianskeho zákonníka, ani závery uvedené v judikatúre, na ktorú sa navrhovateľ

odvoláva, avšak je tohto názoru, že navrhovateľ, na ktorého prešiel regresný nárok je vo vzťahu k poplatkovej povinnosti v inom postavení a toto oslobodenie mu nemožno priznať. Aj gramatickým výkladom uvedeného ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i) zákona o súdnych poplatkoch (od poplatku je oslobodený navrhovateľ v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom) dospel odvolací súd k názoru, že najmä s prihliadnutím na použité zámeno „mu“ je toto oslobodenie viazané len na osobu, ktorej konkrétne bola spôsobená škoda alebo nemajetková ujma trestným činom, prípade na jej univerzálnych právnych nástupcov. Navrhovateľ si svoj nárok neuplatňuje bezprostredne z titulu náhrady škody, ale až v dôsledku toho, že na základe poisťnej zmluvy plnil za iného. Ide teda o akýsi sekundárny nárok, pre priznanie ktorého je nutné preukázať nielen splnenie podmienok týkajúcich sa náhrady škody ale navyše ešte kumulatívne splnenie ďalšej podmienky, a to že poisťiteľ (v tomto prípade navrhovateľ) poskytol poistenému (poškodenému) na základe platnej poisťnej zmluvy poisťne plnenie. Práve splnenie tejto podmienky pri uplatňovaní nároku na náhradu škody odlišuje postavenie poškodeného, ktorému priamo bola spôsobená škoda od poisťovateľa, ktorý si uplatňuje právo až v dôsledku toho, že plnil za iného. Navrhovateľovi teda v tomto súdnom konaní vznikla povinnosť zaplatiť súdny poplatok, ktorý do uplynutia lehoty na podanie odvolania voči uzneseniu okresného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nezaplatil, a preto odvolací súd rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil.»

14. Najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol:

«4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť, pretože smeruje proti rozhodnutiu proti ktorému nie je dovolanie prípustné (447 písm. c/ C.s.p.).

5. Na odôvodnenie svojho záveru dovolací súd v zmysle § 451 ods. 3 C.s.p. stručne uvádza, že vzhľadom na to, že dovolaním je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo uznesenie súdu prvého stupňa potvrdené a nejde o uznesenie, ktoré má znaky uznesenia uvedené v ustanoveniach § 239 ods. 1 písm. b/, ods. 2 O.s.p., bolo by dovolanie prípustné iba vtedy, ak by konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo malo niektorú z väd uvedených v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ ostatne uvedeného poriadku. Takú vadu konania ale odvolací súd nezistil.

6. *Pokiaľ žalobkyňa tvrdí, že zastavením konania jej bolo odňaté právo konať pred súdom, pretože podľa § 4 ods. 2 písm. i/ zákona ZoSP v znení v čase rozhodovania odvolacieho súdu (teraz § 4 ods. 2 písm. j/ ZoSP) je oslobodená od súdnych poplatkov, robí tak neopodstatnene.*

7. *Osobné oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 2 písm. j/ ZoSP zaiste sleduje účel, aby zaplatenie súdneho poplatku nestťažovalo uplatnenie práva na súdnu ochranu osobou, ktorá v dôsledku trestného činu iného je bez toho v nepriaznivej životnej situácii.*

8. *Predmetné oslobodenie od súdneho poplatku je výlučne viazané na osobu žalobcu (poškodeného) a neprechádza na poisťiteľa, na ktorého podľa podmienok § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka prešlo právo poisteného na náhradu škody spôsobenej poistnou udalosťou. Pre oslobodenie poisťovateľa vstupujúceho do sfér hmotných práv poisteného nie sú dôvody ekonomické, sociálne ani morálne, ktoré nepochybne viedli zákonodarcu k tomu, že v ustanovení § 4 ods. 2 písm. j/ ZoSP poskytol osobné oslobodenie od súdnych poplatkov žalobcovi v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom. Právnym dôvodom oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 2 písm. j/ ZoSP je osoba žalobcu, ktorý uplatňuje právo na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom, nie charakter pohľadávky.*

9. *ZoSP v ustanoveniach § 4 ods. 2 poisťiteľa v prípade subrogačného postihu voči škodcovi od súdnych poplatkov výslovne neoslobodzuje. Pokiaľ by mal zákonodarca úmysel oslobodiť poisťiteľa, na ktorého prešlo právo zo zákona (cessio legis), bol by to v § 4 ods. 2 ZoSP primerane vyjadril napríklad tak, ako to urobil v prípade „štátu“ alebo „Sociálnej poisťovne“. Ak by teda tento úmysel zákonodarca mal, bol by do § 4 ods. 2 ZoSP zaradil ustanovenie, v zmysle ktorého je od súdneho poplatku oslobodený „poisťiteľ, na ktorého prešlo právo poisteného podľa § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka“.*

10. *Osobné oslobodenie, rovnako ako súdom priznané individuálne oslobodenie od súdnych poplatkov, neprechádza na poisťiteľa, na ktorého prešlo právo poisteného podľa § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka.*

11. *Pri zákonomnom prechode práva podľa § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka na poisťiteľa ide síce o prechod pôvodného nároku poisteného na náhradu škody a teda poisťiteľ vstupuje do práv poisteného, to všetko ale (len) v oblasti hmotnoprávných*

predpokladov a podmienok realizácie jeho práva voči škodcovi, teda v súkromnoprávnej oblasti (napr. v tom, že zmena v osobe veriteľa pri tomto zákonnom prechode práva nemá vplyv na plynutie premlčacej doby), nie však v oblasti finančno-právnych vzťahov medzi poplatníkom a štátom.

12. Vzhľadom na fiškálnu povahu ZoSP nie je možné legitímne očakávať aplikáciu takého extenzívneho výkladu jeho § 4 ods. 2 písm. j/, ktorý by spočíval v potrebe oslobodenia aj iného subjektu než žalobcu (poškodeného) uplatňujúceho svoje právo na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom.»

15. Skutkové a právne závery krajského súdu a najvyššieho súdu sú v napadnutých uzneseniach zdôvodnené riadne a presvedčivo, uznesenia nevykazujú znaky zjavnej neodôvodnenosti ani arbitrárnosti. Ústavný súd tak nezistil také zásahy do práv sťažovateľky, ktoré by boli z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Rovnako nemožno dospieť ani k záveru, že by bol výklad krajského súdu a najvyššieho súdu z ústavného hľadiska neospravedliteľný a neudržateľný v takej miere, aby v dôsledku toho mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právne posúdenie sťažovateľkinej veci vo vzťahu k jej poplatkovej povinnosti zo strany krajského súdu a najvyššieho súdu je ústavne akceptovateľné a nemá znaky svojvôle alebo arbitrárnosti.

16. Je potrebné opätovne zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému krajský súd a najvyšší súd pri interpretácii a aplikácii zákona dospeli. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu spĺňali požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru).

17. Skutočnosť, že krajský súd a najvyšší súd v napadnutých uzneseniach zaujali právny názor, s ktorým sa sťažovateľka nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojim vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd a najvyšší súd v napadnutých uzneseniach takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu nedopustili.

18. Pokiaľ ide o rozhodovaciu prax súdov nižších inštancií, na ktorú poukázala sťažovateľka, ústavný súd dáva do pozornosti svoj ustálený právny názor, podľa ktorého mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05). Práve plénum a kolégiá najvyššieho súdu sú oprávnené odstraňovať nejednotnosť výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov tak, aby sa chránili okrem iného aj legitímne očakávania účastníkov súdnych konaní.

19. Ústavný súd tiež nesúhlasí s tvrdením sťažovateľky, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je nekonzistentné a vnútorne rozporné, keď uviedla, že najvyšší súd na jednej strane tvrdí, že oslobodenie od súdnych poplatkov neprechádza na poisťteľa, a zároveň, že *«Sťažovateľ vstupuje do práv poisteného i v oblasti „podmienok uplatnenia jeho práva voči škodcovi“, t.j. i v oblasti procesných práv a povinností.»*. Uvedená argumentácia je účelová a založená na nesprávnej a neúplnej citácii príslušnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Najvyšší súd totiž v danej časti odôvodnenia svojho uznesenia jasne uviedol, že *„Pri zákonom prechode práva podľa § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka na poisťteľa ide síce o prechod pôvodného nároku poisteného na náhradu škody a teda poisťiteľ vstupuje do práv poisteného, to všetko ale (len) v oblasti hmotnoprávných predpokladov a podmienok realizácie jeho práva voči*

škodcovi, teda v súkromnoprávnej oblasti (napr. v tom, že zmena v osobe veriteľa pri tomto zákonnom prechode práva nemá vplyv na plynutie premlčacej doby), nie však v oblasti finančno-právnych vzťahov medzi poplatníkom a štátom.“. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu tak v tomto smere nevykazuje žiadne znaky nekonzistentnosti či vnútornej rozpornosti.

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutými uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu a základným právom sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež jej právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by reálne signalizovala možnosť po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť porušenie ňou označených práv.

21. Na základe uvedených skutočností, vzhľadom na postavenie ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2017